

Sport centraal

Resultaten van een behoefteonderzoek sport in stadsdeel Amsterdam-Centrum

Amsterdam, 27 oktober 2003

Eric Lagendijk

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Doel en achtergrond	3
1.2	Onderzoeksmethode	4
1.3	Leeswijzer	5
2	Sportbeoefening in stadsdeel Amsterdam-Centrum	6
2.1	Stadsdeel en bewoners	6
2.2	Sportaccommodatie	6
2.3	Sportaanbod	11
2.4	Sportdeelname	12
3	Beleid en organisatie	14
3.1	Sportbeleid	14
3.2	Organisatie	15
4	Behoeftte aan voorzieningen en activiteiten	17
4.1	Resultaten internetenquête	17
4.2	Resultaten van de interviews	17
5	Conclusies en aanbevelingen	23
5.1	Conclusies	23
5.2	Aanbevelingen	25
	Bijlagen	
Bijlage 1	Lijst met geïnterviewde sleutelpersonen en begeleidingscommissie	29

1 Inleiding

1.1 Doel en achtergrond

In het program-akkoord van stadsdeel Amsterdam-Centrum voor de periode 2002 – 2006 is de volgende paragraaf over sport en spel opgenomen: *'Beweging hoort een steeds belangrijker onderdeel uit te maken van het hedendaagse leven. Lang niet iedereen zoekt deze beweging in het georganiseerde verband van een sportvereniging. De toename van vrije tijd vereist een grotere beschikbaarheid van voorzieningen. Op verzoek van de stadsdeelraad onderzoekt de Sportraad binnen een jaar de kwaliteit en kwantiteit van bestaande voorzieningen en sportaccommodaties en de behoeften van burgers en werkenden in de binnenstad aan sportvoorzieningen.'*

Stadsdeel Amsterdam-Centrum is aldus voornemens een nieuwe impuls te geven aan het sportbeleid. Om goed beslagen ten ijs te komen, heeft het stadsdeel besloten eerst een inventariserend onderzoek te verrichten naar de stand van zaken rond de sport in het stadsdeel.

Het door het stadsdeel geformuleerde thema van het onderzoek luidt:

- de kwantiteit en kwaliteit van bestaande voorzieningen en sportaccommodaties;
- in relatie tot de behoeften van bewoners (allochtoon en autochtoon) en bedrijven/werkenden van het stadsdeel Amsterdam Centrum aan gebruik en kwaliteit van sportvoorzieningen.

Besloten is geen grootschalige enquête of monitoronderzoek naar behoefte aan accommodatie toe te passen in het kader van het onderhavige vraagstuk. De volgende overwegingen spelen daarbij een rol:

- het centrumgebied is 'morfologisch' en stedenbouwkundig verweven met andere stadsgebieden;
- verzorgingsgebieden van sportaccommodaties overschrijden stadsdeelgrenzen;
- sportgedrag is stadsdeeloverstijgend;
- behoefteonderzoek levert veelal informatie op die iets zegt over wensen, sociaal wenselijk gedrag, intenties en goede voornemens van bewoners, en is op zichzelf derhalve geen solide basis voor toekomstig accommodatiebeleid;
- om betrouwbare en significante uitspraken te kunnen doen op het niveau van type sportvoorzieningen, bijvoorbeeld naar tak van sport, is een behoorlijke respons nodig, hetgeen hoge kosten met zich mee brengt.

Het vraagstuk naar spreiding, kwaliteit en gebruik van sportaccommodaties in relatie tot behoeften van bewoners en bedrijven/werkenden is veel eerder een stedelijk vraagstuk. De gemeente Amsterdam (DMO) heeft onlangs opdracht gegeven de Amsterdamse sportmonitor (1999) voor een tweede maal in te zetten. Hierin zijn vragen opgenomen over gebruik en kwaliteit van sportaccommodaties.

De vragen en voorstellen van het stadsdeel op het gebied van sportbehoefte van bewoners en werkenden in het centrumgebied zijn zeer divers, zowel gelet op het niveau van concreetheid, als naar relevantie voor (nieuw) beleid. Zo spelen actuele gebeurtenissen een rol, maar ook ontwikkelingen met een wat grotere reikwijdte, zoals positionering van sportbeleid ten opzichte van andere beleidssectoren in het stadsdeel.

Gelet op de fase van beleidsontwikkeling waarin het stadsdeel verkeert, ligt het voor de hand om bruikbare bouwstenen aan te leveren voor het verder ontwikkelen van sportbeleid voor het centrumgebied. Dat vereist visie, een goede inventarisatie van voorzieningen en sportaanbieders, bestaande projecten en activiteiten, en een analyse van knelpunten en kansen van zowel de harde als de zachte infrastructuur. Ook actuele vraagstukken krijgen daarin een plaats.

Signalen en geluiden over wenselijkheid van voorzieningen of over kwaliteit van bestaande accommodaties kunnen ook zonder een enquête te houden vernomen worden.

Na overleg met stadsdeel Amsterdam-Centrum en de Amsterdamse Sportraad heeft DSP-groep een onderzoeksvoorstel opgesteld, dat vervolgens in de maanden juni – september 2003 is uitgevoerd.

1.2 Onderzoeksmethode

Het onderzoekstraject is in vijf stappen afgelegd:

- stap 1: inventarisatie van (sport)accommodaties in het stadsdeel, inclusief bezetting/gebruik naar aard/typering van de activiteit en omvang voor zover deze gegevens voorradig zijn; tevens inventarisatie en analyse van lopende initiatieven, onderzoeken en relevante rapporten. Ook het ontwikkelen van een vragenlijst voor internetenquête die via de website van stadsdeel Amsterdam-Centrum kenbaar gemaakt is, maakt onderdeel uit van stap 1. Hiermee zijn gegevens verzameld over behoefte aan sport en -accommodaties.
- stap 2: inventarisatie van sportstimuleringsactiviteiten en (top)sportevenementen, inclusief schoolsport naar aard, omvang en deelname; tevens inventarisatie en analyse van lopende initiatieven, onderzoeken en relevante rapporten.
- stap 3: een tiental interviews met sleutelfiguren in de sport, -beleid en bedrijfsleven in het stadsdeel over sportvoorzieningen, organisaties, beleid, ideeën, knelpunten, wensen en behoeften;
- stap 4: een overall-analyse van 1 t/m 3, mede afgezet tegen bestaande gegevens en actuele ontwikkelingen zoals inzake Marnixbad en Stokerij;
- stap 5: conclusies en aanbevelingen met bouwstenen voor verdere beleidsontwikkelingen.

ad 1. Inventarisatie accommodaties

Onder deze inventarisatie vallen alle accommodaties waar gesport kan worden in stadsdeel Amsterdam-Centrum: sportaccommodaties die in beheer zijn van het stadsdeel, gymnastieklokalen, sportzalen in 'buurthuizen', particuliere sportaccommodaties (o.a. sportscholen en fitnesscentra) en sportplekken in de openbare ruimte, zoals trap- en basketbalveldjes. Van de sportaccommodaties die in beheer zijn van het stadsdeel is het gebruik nader onderzocht: takken van sport, huurders (verenigingen, ongebonden sportgroepen etc.), bezettingsgraad en dergelijke. Ook is gebruik gemaakt van reeds verricht onderzoek naar aanwezigheid van en behoefte aan sportaccommodaties in dit stadsgebied. Tot slot is met behulp van een vragenlijst een internetenquête gehouden door NetPanel.

ad 2. Inventarisatie sportstimulering

Onderzocht is welke sportstimuleringsactiviteiten in het stadsdeel worden uitgevoerd, door wie dat gebeurt, met welke regelmaat, op welke wijze, voor wie en met welk resultaat: een soort quick scan dus. Speciale aandacht is uitgegaan naar de rol van het sportbuurtwerk, onderwijs en welzijnsorganisaties.

ad 3. Interviews met sleutelfiguren

Aan de hand van gesprekken met sleutelfiguren in de sport, het bedrijfsleven, het dagelijks bestuur van het stadsdeel, (bewegings)onderwijs, welzijnssector en accommodatiebeleid, is informatie verzameld over het voorzieningenniveau en de sportinfrastructuur in het centrumgebied, zowel kwalitatief als kwantitatief. Deze informatie is aanvullend op de gegevens die uit de inventarisaties 1 en 2 komen. Zo zal ook aan de orde komen welke functie(s) sport en sportvoorzieningen hebben en kunnen hebben in stadsdeel Amsterdam-Centrum. Wedstrijdsport, recreatieve sport en – vrijetijdsbesteding en gezondheidsbevordering (tegengaan bewegingsachterstand en overgewicht) zijn dan nadrukkelijk in beeld. Tevens is onderzocht welke rol het stadsdeel kan spelen bij topsportontwikkeling.

De interviews waren sterk gericht op beleid, actuele ontwikkelingen, kansen en behoeften. Nadrukkelijk zijn ook sleutelfiguren benaderd die sterk hun antennes in de wijken hebben.¹

ad 4. en 5. Overall-analyse, conclusies en aanbevelingen

Informatie uit 1, 2 en 3 is gewogen en geanalyseerd. Belangrijkste focus ligt bij tevredenheid over en behoefte aan sportfaciliteiten in het centrumgebied. In de beleidsaanbevelingen is aandacht voor positionering van het sportbeleid binnen het stadsdeel, intersectorale afstemming en relatie met het gemeentelijke beleid en de missie van de Amsterdamse Sportraad. Daarnaast wordt geadviseerd over:

- de gewenste functie(s) van sport;
- het aanbod van voorzieningen en programma, waardoor deelname van bewoners en bedrijven van het stadsdeel Amsterdam-Centrum en het bezoek aan accommodaties kan worden geoptimaliseerd;
- het verhogen van de participatie van allochtonen aan sport;
- de kwaliteit van de voorzieningen, de aangeboden sporten in relatie tot de behoefte, en de omgevingskwaliteit van accommodaties.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat de sportbeoefening in Amsterdam-Centrum centraal. Welke accommodaties zijn er? Welke sporten kunnen worden beoefend? Hoe is het sportaanbod georganiseerd? En hoe staat het met de sportdeelname van bewoners in het centrumgebied?

Hoofdstuk 3 gaat in op het sportbeleid van het stadsdeel en de interne organisatie met betrekking tot sport en aangrenzende beleidsterreinen.

Behoeftes aan sportvoorzieningen en activiteiten wordt behandeld in hoofdstuk 4. Eerst worden de resultaten van de internetenquête gepresenteerd.

Daarna komen de belangrijkste resultaten van de interviews aan de orde.

Op basis daarvan worden in het afsluitende hoofdstuk 5 conclusies en aanbevelingen geformuleerd.

Noot 1 Zie bijlage 1: Lijst met geïnterviewde sleutelpersonen.

2 Sportbeoefening in stadsdeel Amsterdam-Centrum

2.1 Stadsdeel en bewoners

Stadsdeel Amsterdam-Centrum is een bijzonder stadsdeel. De stadsdeelorganisatie is de jongste telg onder de Amsterdamse stadsdelen. Daarvoor viel het historische centrumgebied onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gemeenteraad. Ambtelijk was er een Dienst Binnenstad waarbinnen onder meer sportstimulering en accommodatiebeleid waren ondergebracht.

Amsterdam-Centrum herbergt de best bewaarde oude binnenstad van Europa. De binnenstad is woonplek voor bijna 80 duizend mensen, werkplek voor 80 duizend mensen, biedt slaapplekken aan duizenden toeristen en geeft ontspanning voor nog veel meer bezoekers. Binnen de Singelgracht is een kwart van de Amsterdamse kantoren gevestigd. Er zijn talloze winkels en tweederde van de Amsterdamse hotels en musea is gesitueerd in de binnenstad. Als cultuurstad biedt het centrumgebied allerlei vormen van uitgaan: muziek, theater, dans, film en opera voor alle denkbare bevolkingsgroepen.

De bevolkingssamenstelling van Amsterdam-Centrum wijkt vrij sterk af van het stedelijk gemiddelde. De jeugd tot twintig jaar is er ondervertegenwoordigd: 12% ten opzichte van 21% in heel Amsterdam. De leeftijdsgroepen 20 – 39 jaar en 40 – 59 jaar zijn juist weer sterk vertegenwoordigd in het centrum (44% ten opzichte van stedelijk 37% respectievelijk 32%/ 26%). 12% van de binnenstadsbewoners is zestig jaar en ouder; stedelijk is dat 16%. Bijna een vijfde van de binnenstadsbevolking wordt gerekend tot één van de etnische minderheden. Dat is verhoudingsgewijs de helft van het stedelijk gemiddelde (38%). Er is niet één bevolkingsgroep die daar getalsmatig sterk uitspringt. De grootste groep is afkomstig uit geïndustrialiseerde landen (bijna 14 duizend inwoners) en is een verzameling bewoners van verschillende nationaliteiten, vooral afkomstig uit West Europa, de Verenigde Staten, Canada, Japan en dergelijke.

Amsterdam-Centrum telt bijna 48 duizend werkenden, wat overeenkomt met 62% van de gehele bevolking; een zeer hoog percentage. Het gemiddelde besteedbaar inkomen per inwoner van stadsdeel Amsterdam-Centrum is met 12.500 euro ruim hoger dan het stedelijk gemiddelde (10.500 euro).²

2.2 Sportaccommodatie

Voor een stadsdeel met bijna 80.000 inwoners beschikt het centrumgebied over weinig sportvoorzieningen, zowel voor georganiseerde verenigingssport als voor ongebonden recreatieve sportbeoefening. Deze constatering is niet verwonderlijk wanneer de bijzondere kenmerken van de historische binnenstad in ogenschouw worden genomen. Net als in andere grote steden zijn ook in Amsterdam sportvelden, maar ook sportzalen en –hallen steeds meer naar uitbreidingsgebieden verschoven, om plaats te maken voor woning- en kantoorbouw. Overigens heeft het gebied Amsterdam-Centrum nooit de beschikking gehad over grote wedstrijdssportvoorzieningen.

Tot voor kort telde Amsterdam-Centrum drie sportvoorzieningen die zij in

Noot 2 Gemeente Amsterdam, *O + S het Amsterdamse bureau voor Onderzoek en Statistiek, Amsterdam in cijfers 2002.*

bezit en exploitatie had, en één die zij huurde van woningcorporatie Eigen Haard. Sporthal Oostenburg en sportterrein Parkschouwburg zijn nog steeds in gebruik. Het Marnixbad wordt op korte termijn gesloopt en maakt plaats voor een modern sportcomplex met zwembad, fitnessruimte/sportzaal en horeca. Het huurcontract voor sportzaal De Stokerij is met ingang van 1 augustus 2003 beëindigd.

Gymlokalen en sportscholen en fitnesscentra zijn beter vertegenwoordigd in het stadsdeel. De bezetting van de gymlokalen voor het medegebruik in de avonden en weekends is goed. Dat geldt met name voor de openbare basisscholen. Daarnaast zijn er nog enkele specifieke sportvoorzieningen en wordt er door de jeugd gesport op pleintjes, op speeltuinterreinen en trapveldjes en kooien in de openbare ruimte.

De feiten op een rij:

Marnixbad

Dit zwembadgebouw staat momenteel leeg en wordt gesloopt. Op deze plek aan de Marnixstraat aan de zuidwestelijke Jordaan zal een nieuw multifunctioneel sportcomplex verrijzen waarvoor inmiddels het programma van eisen is vastgesteld. De gebruikers van het oude bad, met name doelgroepen- en instructiezwemmers zijn overgeplaatst naar andere Amsterdamse baden. Oplevering van het nieuwe sportcentrum met zwembad, sportzaal en fitnessruimte zal medio 2006 plaatsvinden. De sportgroepen die voorheen gebruik maakten van De Stokerij zullen voorrang krijgen bij de huur van de nieuwe sportzaal.

Sportzaal De Stokerij

Deze sportzaal had vooral een buurtfunctie voor sportgroepen uit het centrum. In verband met de hoge huurlasten in combinatie met achterstallig onderhoud heeft het stadsdeel besloten het huurcontract per 1 augustus j.l. te beëindigen. Dit besluit heeft tot de nodige consternatie onder de sportgroepen geleid. Geschikte vervangende ruimte in de omgeving bleek lastig te vinden. Niettemin zijn de meeste groepen ondergebracht in sporthal Oostenburg en gymlokalen in het stadsdeel. In 2006 kunnen deze sportgroepen terecht in het nieuwe sportcomplex aan de Marnixstraat.

Sporthal Oostenburg

Deze sporthal in het oostelijk deel van de binnenstad wordt verhuurd door de afdeling Sport en Recreatie van DMO. De bezetting is zeer goed. Er vinden vooral veel sportstimuleringsactiviteiten van het stadsdeel plaats, zoals jongenssport, sportinstuif, voetbal, skaten, dans clinics, streetdance, tenniscursussen voor jeugd en volwassenen, vakantieactiviteiten, senioren sport, countryline dancing, conditietraining, rollerdisco, aerobics, BBB, badminton en tafeltennis.

Daarnaast maken sportclubs (volleybal, rolhockey de Survivors en een badmintonclub), sportgroepen en het onderwijs gebruik van de hal. Zo verzorgt Stichting Prisma sportinstuiven voor leerlingen van het speciaal onderwijs en bezoekers van dagcentra. Een grove schatting is dat het sportbuurtwerk 50% van de bezetting voor zijn rekening neemt. De overige 50% wordt ingevuld door scholen, sportclubs en particuliere groepen.

Er is een onderhoudsplan gemaakt voor deze hal. De centrale stad heeft een eenmalige bijdrage voor achterstallig onderhoud verstrekt.

Sportterrein Parkschouwburg

Dit terrein bestaat uit een kunstgrasveld met clubgebouw, verlichting en een gravelstrook die gebruikt wordt als parkeerterrein, en is gelegen aan de Plan-

tage Parklaan naast het Wertheimpark. Het veld wordt gehuurd door korfbalvereniging Swift. In de zomermaanden kan er worden getennist. Swift maakt gebruik van het veld in de periode augustus – oktober en maart – juni. Verder maakt het stadsdeel gebruik van de accommodatie voor het stimuleren van de tennis- en hockeysport. In de zomerperiode gebruikt de IVKO-school het veld voor het bewegingsonderwijs. De bezettingsgraad van het unieke sportveld is al met al vrij mager.

Het stadsdeel verzorgt de verhuur aan derden van de gymlokalen van het openbaar basisonderwijs buiten de reguliere onderwijsuren, het zogenaamde 'medegebruik'.

De volgende gymlokalen worden ook aan sportclubs verhuurd:

- **Parelschool:** Kleine Wittenburgstraat
medegebruik overdag; basisschool De Pool.
Dit is een Brede School. Sport speelt een ondergeschikte rol in het brede schoolconcept op deze locatie.
avond- en weekendgebruik vrijwel optimaal;
huurders: Wuji Chinese Wushu Instituut; stichting Shin-ju Karate-do; ASV Swift; 1 particulier.
afmeting: 12m x 21m x 6m
- **De Witte Olifant:** gymzaal aan de Lastageweg
medegebruik door Antoniuschool overdag;
avond- en weekendgebruik vrijwel optimaal;
huurders: SV Fuyiama, Seni Raga Bedrijfsfit/ Persaudaraan Setia Hati Terate; C.N.C. & Wushu stichting; Eastern Star, Gemeente Amsterdam Vervoerbedrijf; RIGO; stichting IBPSH; 1 particulier.
afmeting: 12m x 21m x 5,5m
- **Dr. E. Boekmanschool:** Korte Lepelstraat (binnenterrein)
avondgebruik redelijk
huurders: diverse clubjes, IVKO (voortgezet onderwijs);
afmeting: 12m x 21m x 5,5m
- **De Kleine Reus:** Nieuwe Looierstraat 49
Dit is een dependance van de Boekmanschool
beperkt medegebruik;
De school heeft een oud inpandig gymlokaal met afmeting: 7,5m x 15m x 4,60m, en is sterk verouderd;
De speelzaal op Nieuwe Looierstraat 9 is groter: 10m x 20m x 5 m. Deze zaal wordt van nieuwe materialen voorzien, zoals een volleybalnet en nieuwe baskets. Goed geschikt voor gebruik door de buurt en in het kader van de Brede School.
Bovendien wordt hier een nieuwe multifunctionele ruimte bijgebouwd die tevens door buurtbewoners gebruikt kan worden.
- **Theo Thijssen:** gymzaal Palmstraat
avond- en weekendgebruik: vrij intensief;
beperkte mogelijkheden door afmetingen: 10m x 20m;
huurders: balletstudio De Vries; Shotokan Karate-Do Amsterdam; Pachi Tanglang Chuan Holland; Efence Workshops Schermen; Gymnastiekvereniging DOS.
- **Burghtschool:** Herengracht
Dit is een zogenaamde kantoorurenschool met tussen- en naschools programma. Het is de bedoeling dat judo-, hockey- en atletiekverenigingen

hier een aanbod gaan verzorgen.

Gymlokaal is inpandig in souterrain, heeft beperkte afmetingen voor sportgebruik: 10m x 20 m, en bevindt zich in redelijk goede staat. avondgebruik is vrij marginaal; geen weekendgebruik.

huurders: Gymnastiekvereniging Sparta, schermvereniging Engarde en Stichting Invorm.

De basisschool Oostelijke Eilanden maakt gebruik van sporthal Oostenburg voor het bewegingsonderwijs.

Verder beschikken de volgende *basisscholen in het bijzonder onderwijs* over een gymnastieklokaal:

- *ASVO-school*: Frederiksplein
afmetingen: 12m x 21m x 5,5, op de tweede verdieping (met lift)
Hier vindt geen medegebruik plaats.
- *St. Aloysius*: losse gymzaal Terpstraat/ hoek Westerstraat
afmetingen: 12m x 21m x 5,5m
medegebruik door Theo Thijssenschool;
Hier vindt geen medegebruik door sportgroepen plaats. Het schoolbestuur geeft geen medewerking.

Het *Barleus Gymnasium* is de enige school voor voortgezet onderwijs in het stadsdeel. Deze school heeft de beschikking over een gymnastieklokaal dat in de avonden en weekends wordt gehuurd door sportclubs, zoals een volleybalvereniging. De zaal heeft voor sportgebruik overigens beperkte afmetingen.

Het *ROC* aan de Elandstraat beschikt over een gymlokaal van 12m x 21m x 5,5 m waar inmiddels een aantal sportgroepen die voorheen gebruik maakten van De Stokerij een plaats heeft gevonden.

Daarnaast wordt over circa twee jaar voorzien in een nieuwbouwcomplex voor PPI (ZMOK-school) aan de Konijnenstraat. Een gymlokaal van 12m x 21m x 5,5 m maakt daar onderdeel van uit.³

In de *buitenruimte* zijn verschillende openbare voorzieningen waar gesport kan worden. Deze zijn vooral te vinden op en nabij speeltuinen. In het kader van het JOS-project (Jeugd Op Straat) organiseert het stadsdeel in samenwerking met het jongerenwerk van Stichting Welzijn Binnenstad sport- en spelactiviteiten voor kinderen en jongeren.

De locaties zijn:

- Wijkarena: Geschutswerf;
- Speeltuin Oosterburg: 1^e Coehoornstraat;
- Speeltuin De Waag: Oude Schans ;
- Speelplaats Theo Thijssenschool: Anjelijsstraat;
- MultiSportArena: Groenmarktkade (met voetbalkooi);
- 't Zwarte pleintje: Keizerplein/ Nieuwmarkt;
- Speeltuin Wittenburg: Fortuinstraat; hier is een grasveld met beperkte afmetingen;
- Noorderspeeltuin: 2^e Lindendwarsstraat;

Noot 3 De centrale stad heeft hiertoe inmiddels besloten. Het stadsdeel is inmiddels eigenaar van de (te slopen) opstallen. Het PPI krijgt de bouwrijpe grond in erfpacht en is opdrachtgever voor de nieuwbouw.

- Speeltuin Ons Genoegen: Elandstraat;
- Speeltuin de Pyramide: Haarlemmerhouttuinen.

Van april tot oktober vinden op deze locaties allerlei georganiseerde sport- en spelactiviteiten plaats en bestaat ook de mogelijkheid om spelmateriaal gratis te lenen. Met een brandweerwagen wordt het spelmateriaal naar de verschillende plekken in de binnenstad gebracht. Naast voetbal- en basketbaltoernooien, kunnen jongeren zo meedoen aan: inlineskate, volleybal, tennis, streetdance, aerobics, skatehockey, capoeira en frisbee. In de periode november – maart wordt uitgeweken naar de buurthuizen en sporthal Oostenburg.

Buurthuizen beschikken doorgaans over speelzalen die mogelijkheden bieden om kleinschalige sportactiviteiten te laten plaatsvinden, zoals yoga, conditietrainingen en t'ai chi voor volwassenen en ouderen en dans, acrobatiek en schaken voor kinderen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van:

- Het Claverhuis: Elandsgracht;
- De Boomspijker: Recht Boomsloot;
- Bijltjespad: Bijltjespad;
- Straat en Dijk: Haarlemmerstraat;
- De Witte Boei: Grote Wittenburgerstraat.

Voor jongeren zijn er kleinschalige sportactiviteiten in *jongerencentra*, zoals tafeltennis, poolen en darten. Deze vinden plaats in:

- De Clutch: Leeghwaterstraat;
- Nieuw Amsterdams Peil: Sint Anthoniebreestraat;
- Reinilda: Marnixstraat;
- Reel: Tussen de Bogen;
- Villa Kadijken.

De particuliere sportmarkt, veelal met commercieel sportaanbod, is goed vertegenwoordigd in de binnenstad. Het gaat hierbij met name om (oosterse) vecht- en verdedigingssporten, squash en fitness, bodybuilding en aerobics. De volgende particuliere accommodaties zijn officieel bekend:⁴

Sportscholen en fitnesscentra:

- A Bigger Splash, fitness, aerobics e.d.: Looiersgracht;
- AAA Barbizon Palace/ Splash Palace Fitness Club, fitnesscentrum: Prins Hendrikkade;
- Aerobic & Fitness Factory: Nieuwezijds Voorburgwal;
- Barbells Gym, sportschool: 1e Weteringdwarsstraat;
- Barry's Fitness Centre: fitness, aerobics, e.d.: Lijnbaansgracht/ Utrechtsedwarsstraat;
- Big Moves, fitnesscentrum: Keizersgracht;
- Club Sportive: fitness, aerobics e.d.: 1e Weteringdwarsstraat;
- Club Sportive Waterlooplein: fitness, aerobics e.d.: Valkenburgstraat;
- Damessportcentrum Kiss Ladies, fitness, aerobics e.d.: Kloveniersburgwa;
- Fitness First, fitnesscentrum: Nieuwezijds Kolk;
- Fitter Fysio Fitness, fitnesscentrum: Passerdersstraat;
- The Garden Gym, sportschool: Jodenbreestraat;
- H88, Aerobic Gym: Herengracht 88;
- Jansen Fitness Aerobic, sportschool: Rokin;
- Lou Spel, sportschool, o.a. tae-kwondo: Henri Polaklaan;
- Mejiro-gym, kickboxen, fitness: Lauriergracht;

Noot 4 Inventarisatie heeft plaatsgevonden via websearch.

- Splash Renaissance/ Sonesta Fitnessclub: Kattengat;
- Sporting Club Leidseplein, o.a. squash, fitness: Korte Leidsedwardsstraat;
- Studio 21, o.a. aerobics: Heiligeweg;
- Squash City, squash, aerobics, fitness: Ketelmakerstraat;
- Twins Gym, fitness, aerobics e.d.: Oudeschans;
- Victoria Active Club, sportschool: Damrak.

Vecht- en verdedigingssportaccommodaties:

- Aikidojo Amsterdam: F. Simonszstraat;
- Judovereniging Van Heest: Palmstraat;
- KAT Korean Art Taekwon-do Amsterdam: Dubbeleworststeeg;
- Shin-Bu-Kan: Raamstraat;
- Tai Chi Chuan School: Marnixkade;
- Vos, sportschool, o.a. kickboxen: Wijdesteeg.

Overig:

- Schietbaan Ketelmakerstraat;
- Danscentrum Ben Gobits: Valkenburgerstraat;
- Sportaccommodatie ASSV op spoor 2 Centraal Station (o.a. tafeltennis);
- Verschillende centra en café's voor snooker, biljart, pool en darts.

2.3 Sportaanbod

De traditionele verenigingssport die wordt gekenmerkt door competitiewedstrijden en trainingen is, afgezet tegen de bevolkingsomvang van de binnenstad, zeer matig vertegenwoordigd. De opsomming van sportaccommodaties en gebruikers in de vorige paragraaf bevestigt deze constatering. Korfbalvereniging Swift en dansschool Ben Gobits zijn de bekendste verenigingen die actief zijn in stadsdeel Amsterdam-Centrum.

Kenmerkend voor het sportaanbod in het gebied is het volgende:

- de variëteit van het sportaanbod is zeer beperkt;
- de organisatie van het sportaanbod wijkt af van het gangbare beeld: het commerciële aanbod is zeer sterk vertegenwoordigd;
- het commerciële aanbod richt zich op lucratieve bewegingsactiviteiten, zoals fitness en aerobics;
- bijzonder is het aanbod van (oosterse) vecht- en verdedigingssporten, dat vrij sterk is vertegenwoordigd;
- er is een behoorlijk aantal ongebonden sportgroepen dat, mede door het beëindigen van het huurcontract De Stokerij, verspreid over verschillende locaties in het centrum actief is in gymlokalen en kleine buurtzaaltjes;
- er zijn nauwelijks goede mogelijkheden voor buitensporten, zodat die nauwelijks ontbreken;
- sportstimulering door het stadsdeel vindt met name plaats in sporthal Oostenburg, op pleinen en bij speeltuinen, en in enkele gymlokalen.

Het commerciële aanbod is gezien de prijs van maand- en jaarkaarten lang niet voor alle bewoners weggelegd. Veruit de meeste sportscholen en fitnesscentra in het centrumgebied zijn goed geoutilleerd, hebben gekwalificeerde instructeurs en beschikken over uitstekende nevenfaciliteiten, zoals horeca, lichaamsverzorging, sauna en fysiotherapie. Het centrumgebied biedt dan ook een gunstig vestigingsklimaat voor deze bedrijven: er zijn relatief veel koopkrachtige bewoners (grachtengordel, nieuwmarktbuurt, plantagebuurt, delen van de Jordaan), terwijl ook werkenden en toeristen veelvuldig gebruik maken van deze voorzieningen.

Met sportstimulering richt het stadsdeel zich dan ook in eerste instantie op kinderen en jongeren, en ouderen. Daarnaast zijn er ook cursussen voor volwassenen. Het aanbod van sportstimulering is hiervoor al opgesomd.

2.4 Sportdeelname

Algemeen

Sportdeelname hangt sterk samen met sociaal-economische positie (vooral opleidingsniveau) en leeftijd. Hoogopgeleiden doen meer aan sport dan laagopgeleiden en jongeren sporten meer dan ouderen. Mannen en vrouwen doen vandaag de dag ongeveer evenveel aan sport. Allochtonen doen over het geheel genomen minder vaak aan sport dan autochtonen. Dit verschilt echter sterk per bevolkingsgroep. Onder islamitische groepen zijn vrouwen en vaak ook meisjes sterk ondervertegenwoordigd in de sport. De verschillen tussen allochtonen en autochtonen worden kleiner naarmate de betreffende bevolkingsgroepen langer in Nederland gevestigd zijn. Dit is goed te zien bij Surinamers, en bij met name Turkse en Marokkaanse jongens. Mannen zijn vaker lid van een sportvereniging dan vrouwen. Vrouwen beoefenen een minder uitgebreid aantal takken van sport, sporten minder frequent en komen minder vaak uit in competitieverband. Ook onder de jeugd is er sprake van een afnemende belangstelling voor sportverenigingen. Die tendens wordt in Amsterdam nog eens versterkt door het toenemende aandeel allochtone jeugd in die leeftijdsgroep. Allochtonen zijn minder vertrouwd met het verenigingsleven. Dit neemt overigens niet weg dat er ook goede voorbeelden bekend zijn van allochtone sportverenigingen die wel jeugd aan zich weten te binden, vooral in de voetbal-, honkbal- en cricketsport. Grootste probleem is echter om de jeugd ook na het 15^e, 16^e levensjaar vast te houden. Dit is echter geen Amsterdams probleem en ook geen 'allochtonenvraagstuk', maar een probleem dat zich in het hele land voordoet. Verenigingen zullen zich moeten moderniseren en jeugdgerichter moeten opereren, om zich te kunnen profileren in de huidige tijd waarin een enorm vrijetijdsaanbod is ontstaan. Vooral het uitgaansleven, televisie, internet en muziek concurreren sterk met sport. Daarnaast hebben jongeren het drukker gekregen: school en (bij)baantjes laten minder tijd over dan voorheen.

Amsterdam en de binnenstad

In 1999 is uitgebreid onderzoek verricht naar de sportdeelname van Amsterdammers.⁵ Hieruit bleek dat bewoners van de binnenstad het meest sportief waren: 72% van de bewoners deed 12 keer per jaar of meer aan sport, waarvan de meerderheid zelfs wekelijks of nog vaker. Gemiddeld bedroeg dit percentage voor heel Amsterdam 55%. Deze uitkomst bevestigt het gegeven dat sportdeelname sterk wordt bepaald door het opleidingsniveau van bewoners. Daarnaast plaatst deze uitkomst de veronderstelling dat de aanwezigheid van accommodaties de sportdeelname stimuleert in een ander licht. Het centrumgebied herbergt (met Oud West) het geringste aantal sportvoorzieningen, maar telt wel degelijk het hoogste percentage sporters. Sportaccommodaties zijn een noodzakelijke voorwaarde om te kunnen sporten, maar vormen daarvoor nog geen garantie. 42% van de sporters die woonachtig zijn in stadsdeel Amsterdam-Centrum beoefent de sport binnen het eigen stadsdeelgebied. Dat is beduidend lager dan het gemiddelde in Amsterdam (circa 60%). Men gaat vooral met de auto of de fiets naar de sportaccommodatie.

Noot 5 DSP-groep en O + S, *Amsterdamse sport in cijfers: 1999. Resultaten van de Amsterdamse sportmonitor*. Amsterdam, januari 2000.

Gezien het beperkte sportaanbod in de binnenstad wekt het geen verbazing dat ten tijde van het onderzoek (in 1999, dus ruim voor de voorgenomen sloop van het Marnixbad en de beëindiging van de huur van De Stokerij) 59% van de bewoners tevreden was over de sportvoorzieningen in de woonbuurt. Dat was toen, op Oud West na, het laagste percentage van de Amsterdamse stadsgebieden. Gemiddeld was 67% tevreden.

De populairste takken van sport van Amsterdammers zijn: zwemmen, fitness/aerobics, voetbal, wielrennen/ toerfietsen en tennis. Deze voorkeuren gelden, soms in wisselende volgorde, voor bewoners van alle stadsdelen.

Een laatste relevante uitkomst van de Amsterdamse Sportmonitor is dat ondanks het schaarse aantal sportverenigingen in het centrum, de binnenstad het hoogste percentage verenigingssporters telt (29% ten opzichte van 24% gemiddeld). 19% beoefent een sport individueel, ongeorganiseerd, 16% bij een sportschool of fitnesscentrum en 13% informeel met vrienden, gezin of collega's.

In *De Staat van de Stad Amsterdam II* (Dienst Onderzoek en Statistiek, 2003) is een tweede meting gedaan onder Amsterdammers over hun sportgedrag. Ten opzichte van het eerdere onderzoek is geen noemenswaardige verschuiving geconstateerd. Nog steeds doet ongeveer tweederde van de bevolking wel eens aan sport, hetgeen overeenkomt met het gemiddelde in Nederland. Amsterdammers zijn echter veel minder vaak lid van een sportvereniging. Het aantal uren dat men wekelijks aan sport besteedt is sinds 1995 gestaag aan het afnemen. Dat is een landelijke, ongewenste trend.

In september 2003 is in het kader van het onderhavige onderzoek een internetenquête gehouden onder bewoners van 18 jaar en ouder en werkenden in de binnenstad.⁶ Het percentage sporters dat tenminste 12 keer per jaar aan sport doet bedraagt 71%, hetgeen overeenkomt met de resultaten van het onderzoek in 1999. Ongeveer een kwart van de respondenten geeft aan vaker te willen sporten dan men momenteel doet.

61% van de panelleden beoefent zijn sport buiten het stadsdeel, vooral doordat die sport niet in het centrum wordt aangeboden of mogelijk is. Het gaat daarbij vooral om zwemmen, conditiesport/ fitness, hardlopen/trimmen en tennis. Slechts 14% van de panelleden beoefent een sport in een officiële buitensportaccommodatie.

Noot 6 NetPanel, *Behoeftte aan sport? Onderzoek naar sportbehoefte onder het online panel van stadsdeel Amsterdam-Centrum*. Amsterdam, september 2003.

3 Beleid en organisatie

3.1 Sportbeleid

Het Sportbedrijf van het stadsdeel Amsterdam-Centrum maakt onderdeel uit van de sector Welzijn. Deze sector bestaat verder uit de afdeling Lokaal Sociale Infrastructuur (LSI) en de afdeling Schoolbestuur. Het sportbeleid is ondergebracht bij LSI. Verhuur, inrichting en beheer en toezicht van het medegebruik van gymlokalen valt onder de verantwoordelijkheid van de afdeling Schoolbestuur.

Het beleid met betrekking tot sport van het stadsdeel is, met uitzondering van eerder aangehaald citaat uit het program-akkoord, niet expliciet geformuleerd en uitgewerkt. Dat wil niet zeggen dat er geen beleid op dit terrein is. Tot op heden kan het beleid getypeerd worden als terughoudend, op beheersbaarheid gericht en reactief. De meeste aandacht gaat uit naar beheer, exploitatie en nieuwbouwplannen rond sportvoorzieningen. Het stadsdeel wil marktpartijen stimuleren om sportvoorzieningen te exploiteren. Gelijktijdig met het onderhavige onderzoek van DSP-groep, heeft het stadsdeel SRO-Amersfoort opdracht gegeven een advies uit te brengen over beheer- en exploitatie van sportvoorzieningen in het centrumgebied.

Een beleidsnotitie sport zal in 2004 worden opgesteld. Deze zal zowel voortbouwen op deze behoeftepeiling als op het geadviseerde beheermodel van SRO.⁷ Lopende zaken betreffen de al aangehaalde nieuwbouw van het sportcomplex aan de Marnixstraat, het afstoten van De Stokerij en de plannen rond multifunctioneel gebruik van sportterrein Parkschouwburg.

Het stadsdeel heeft het bestuursakkoord sport nog niet ondertekend. Dit akkoord betreft een aantal afspraken over sportbeleid tussen stadsdelen en centrale stad. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld het bijwonen van overleg tussen de portefeuillehouders sport van stadsdelen en de wethouder sport van de gemeente Amsterdam. Dit wordt voorafgegaan door ambtelijk overleg tussen stadsdelen en centrale stad. Gemaakte afspraken in het bestuursakkoord hebben betrekking op sportstimuleringsbeleid, tarieven van sportaccommodaties en plannen voor realisatie van sportvoorzieningen. Het onderschrijven van het akkoord is nodig om in aanmerking te komen voor financiële bijdragen van de centrale stad voor basissportvoorzieningen in de stadsdelen. Het akkoord regelt dus in hoofdzaak afstemming van beleid en planning en financiering van voorzieningen.

Bij sportstimulering tekent zich bij het stadsdeel langzamerhand een eigen gezicht af. De meeste aandacht gaat uit naar de jeugd tot 16 jaar. Jeugd Op Straat is op die groep toegespitst en gaat uit van sport en spel in de openbare ruimte van het stadsdeel. Die ruimte is overigens schaars en de mogelijkheden zijn dan ook beperkt. In de wintermaanden wijken de jeugdwerkers en sportleiders uit naar de zaal (sporthal, speelzalen, buurthuizen en gymlokalen). Het is het plan om in de nabije toekomst de relatie sport en onderwijs te verstevigen en intensiveren. Zo liggen combinaties tussen buitenschoolse opvang en sport voor de hand. LSI, scholen en sportstimulering zullen hierbij moeten samenwerken.

Ook de wat oudere jeugd die nog niet de leeftijd heeft om een sportschool te

Noot 7 J.M. Machiels, *Beheer- en exploitatie sportvoorzieningen stadsdeel Amsterdam-Centrum. Fase 1: Gemeentelijk takenpakket en bestuurlijke uitgangspunten. Versie 2, juli 2003.*

bezoeken en ouderen zijn doelgroepen voor sportstimulering. Sportaccommodaties voor deze groepen zijn schaars. Kleinschalige voorzieningen in buurthuizen en scholen zullen hiervoor waar nog mogelijk worden ingezet.

Afstemming van sportstimulering en het beleid van LSI is een speerpunt van het stadsdeel om adequaat sportbeleid te voeren. Zo wordt sportstimulering vooral ingezet ten behoeve van het jeugdbeleid voor de leeftijdsgroep van 4 tot 16 jaar, met een accent bij de groep 10 – 14 jarigen. Jeugd Op Straat is daar een voorbeeld van.

Het beleid is erop gericht om allerlei projecten die in de loop van de afgelopen jaren zijn ontwikkeld meer en beter op elkaar af te stemmen, zodat betere resultaten worden geboekt. Dit veronderstelt goede samenwerking tussen het jeugdwerk van SWB, de sportbuurtwerkers van het stadsdeel, docenten LO van de basisscholen, sportaanbieders, en coördinatoren van de Brede School. Zo heeft Jeugd Op Straat zijn vleugels al uitgeslagen over speeltuinen, tienercentra, buurtcentra en sportbuurtwerkers. De jeugdwerkers spelen hierbij een cruciale rol omdat zij contacten hebben met de jeugd en die dus ook goed kunnen bereiken. Vervolgens bieden de medewerkers van Sportstimulering al of niet in samenwerking met derden de activiteiten aan. Langs die weg kunnen functies worden gecombineerd, en kan sport bijvoorbeeld een goede invulling zijn van naschoolse- en tussenschoolse opvang.

3.2 Organisatie

Het sportbedrijf draagt zorg voor beheer en exploitatie van de sportaccommodaties en sportstimulering in het stadsdeel. Er zijn drie afdelingen:

- sportstimulering (3,5 fte);
- sporthal en sportpark (6,6 fte);
- Marnixbad/complex (22,3 fte).

Het sportbedrijf wordt aangestuurd door een manager en ondersteund door een secretariaat (2 fte).

De afdeling Sportstimulering maakte dit jaar een 'doorstart'. De nieuwe coördinator heeft de afgelopen maanden besteed aan het op orde brengen van de administratie, het aannemen van personeel en het programmeren en organiseren van sportstimuleringsactiviteiten. De centrale stad stelt een stedelijk sportstimuleringsaanbod vast op basis van monitoring van sportdeelname en knelpunten in het de lokale sportpraktijk. Stedelijke sportstimuleringsprojecten zoals Jippie en Topscore zijn voorbeelden van het aanbod van de centrale stad, die afgenomen kunnen worden door de stadsdelen. Het sportstimuleringsbeleid van de gemeente Amsterdam is recent opgetekend in de nota Sportstimulering (DMO, 2003).

Stadsdeel Amsterdam-Centrum participeert in het project Jippie voor basisschoolleerlingen. Het stadsdeel levert hiervoor facilitaire ondersteuning. De activiteiten van Sportstimulering vinden plaats in sporthal Oostenburg, gymlokalen, Parkschouwburg en op pleintjes en bij speeltuinen (zie 2.1 en 2.2). Naast de reguliere programmering organiseert Sportstimulering ook evenementen en vakantieactiviteiten, zoals Streetexperience.

Ook worden inhuurkrachten ingezet voor sportstimuleringsactiviteiten.

LSI is verantwoordelijk voor allerlei sport-, spel- en beweegactiviteiten in sport-, welzijns- en onderwijsaccommodaties en in de openbare ruimte. Hierbij wordt zowel samengewerkt met de afdeling sportstimulering, als met de SWB en de stichting Thuiszorg. Bij deze instellingen ligt de uitvoering. Zoals gezegd is het sportbeleid bij LSI ondergebracht, zij het dat dit nog formeel

geëffectueerd moet worden.

Verhuur van sporthal Oostenburg wordt geregeld door DMO. Het sportveld wordt gehuurd door hoofdhurder Swift. Het Marnixbad verzorgde haar eigen verhuur. De centrale stad regelt eveneens het gebruik van sportaccommodaties door het onderwijs (voorheen: Marnixbad, maar ook sporthal Oostenburg).

4 Behoeftte aan voorzieningen en activiteiten

4.1 Resultaten internetenquôte

In september 2003 stond een beknopte vragenlijst over de behoefte aan sport enkele weken op de internetsite van het stadsdeel⁸. Het online Centrum Panel kreeg zodoende de mogelijkheid hierop antwoord te geven. In totaal hebben 188 bewoners en werkenden in stadsdeel Amsterdam-Centrum aan dit onderzoek meegedaan. In 2.3 is ingegaan op enkele resultaten over de huidige sportdeelname. Die is hoger dan gemiddeld voor geheel Amsterdam. 38% van de respondenten is (zeer) tevreden over het huidige sportaanbod. 32% is hierover (zeer) ontevreden. De rest heeft geen mening. Redenen van ontevredenheid zijn het ontbreken van een zwembad in het centrumgebied en de hoge kosten van sport. Dit laatste kan duiden op het feit dat het aanbod vrij eenzijdig bestaat uit sportschoolactiviteiten die over het algemeen vrij kostbaar zijn.

Gevraagd naar de wensen voor sport(accommodaties), komt de wens voor een zwembad het duidelijkst naar voren. Andere wensen van de panelleden zijn:

- de grachten benutten als (kunst)ijsbaan, bijvoorbeeld door kunstmatige bevroering;
- het via bewegwijzering uitzetten van veilige, deels exclusieve joggingroutes in het centrum en het Vondelpark;
- fitnessaanbod voor beginners;
- recreatief sportaanbod voor ouderen in de directe woonomgeving, bijvoorbeeld in buurthuizen of gymlokalen;
- meer kleine, betaalbare indoor-sportvoorzieningen;
- meer sporthallen in het centrum;
- een multifunctioneel sportpark met één clubgebouw waar verschillende clubs gebruik van kunnen maken;
- optimaal gebruik maken van alle gymlokalen in het centrumgebied.

Driekwart van de respondenten sport bij voorkeur in de eigen woonomgeving. Korte afstanden naar de accommodatie vindt men belangrijk. Overigens is dit vooral van belang voor kinderen, en die zijn niet bevraagd door middel van deze enquôte.

Meerdere respondenten merken, terecht, op dat informatie over het sportaanbod in het centrumgebied versnipperd en ontoegankelijk is. Er is niet één informatiebron waarmee inzicht verkregen kan worden over de aanwezige accommodaties en de te beoefenen takken van sport. Daar zou het stadsdeel iets aan moeten doen!

4.2 Resultaten van de interviews

In de maanden juli – september 2003 zijn twaalf gesprekken gevoerd met sleutelfiguren uit het sportbeleid, sportstimulering, de georganiseerde sport, topsport, het bedrijfsleven, jeugdwerk, onderwijs en anders georganiseerde sport.

Noot 8 NetPanel, september 2003: pag. 8-10.

Aan de hand van een aantal beleidsrelevante thema's zijn de uitkomsten van deze gesprekken gegroepeerd.

Maatschappelijke betekenis van sport

Sport is een niet uit onze samenleving weg te denken fenomeen, en blijkt voor een zeer ruime meerderheid (driekwart van de bewoners van het stadsdeel) een regelmatig terugkerende vrijetijdsbesteding. Kortom: sport hoort erbij, en dat betekent dat er ook beleid moet worden gevoerd. Een aantal motieven hiervoor zijn:

- Sport heeft een gezondheidsbevorderende waarde, bijvoorbeeld om zwaarlijvigheid en een inactieve leefstijl tegen te gaan;
- Sport bevordert de sociale cohesie tussen jong en oud, arm en rijk en wit en zwart;
- Sport levert een niet weg te cijferen bijdrage aan de economie en is een bron van werkgelegenheid;
- Sport biedt kansen voor de jeugd: het is een pedagogisch (hulp)middel, heeft een karaktervormende waarde en is een middel tot opwaartse mobiliteit;
- Sport spreekt mensen, en vooral jongeren aan; met sport worden jongeren gemakkelijk bereikt.

Profiel van sport voor de Amsterdamse binnenstad

De Amsterdamse binnenstad biedt kansen en beperkingen voor sport. Het gebied is dicht bebouwd, er is weinig openbare ruimte, en veel plekken en gebouwen hebben een beschermde, monumentale status. De binnenstad heeft ook op sportgebied zijn eigen karakteristieken. Het is passen en meten met de voorzieningen. De meeste sportaccommodaties behoren toe aan scholen (gym- en speellokalen) en ondernemers (sportscholen, pool-, squash- en fitnesscentra). Er zijn geen hoogwaardige, grootschalige, moderne sportaccommodaties in het stadsdeel. Het nieuwe Marnixbad zal dat in 2006 wel zijn.

Maar het gebied heeft wel degelijk ook kansen voor sport en sportieve recreatie:

- De binnenstad biedt een interessant en aansprekend decor voor nationale en internationale sportevenementen. De terugkeer van de Amsterdamse marathon is wat dat betreft hoopvol, en doet uitzien naar meer.
- De grachten, het IJ en de Amstel kunnen gebruikt worden voor watersport en schaatsen, zowel op recreatief als (top)sportniveau.
- De binnenstad zou zich op sportgebied kunnen profileren met oud-Hollandse sporten en kampioenschappen daarin, zoals touwtrekken (het Jordaanfestival!), korte baanschaatswedstrijden, schermen, boksen en straatvoetbal. De organisatie van evenementen en het versterken van de binnenstedelijke economie kunnen hierbij hand in hand gaan.
- Amsterdam-Centrum zou het sportimago verder kunnen bevorderen door het stimuleren van de vestiging van sportbedrijven (zoals Niké of Adidas) of nationale of internationale sportbonden.
- Tentoonstellingsruimten, zoals de Beurs van Berlage of de Nieuwe Kerk kunnen tot slot benut worden voor sporthistorische overzichten. Overigens bieden deze historische gebouwen tot de verbeelding sprekende mogelijkheden voor sporttoernooien en –wedstrijden, bijvoorbeeld voor kamp- en vechtsport, denksportwedstrijden, danssport gala's⁹ of tafeltennis, oftewel, die takken van sport die geen groot beroep doen op de ruimte.

Noot 9 Dansgala's op topniveau (Ben Gobits) hebben al plaatsgevonden in de Beurs van Berlage.

Rol van het stadsdeel

De missie van het stadsdeel is gericht op het zoveel mogelijk stimuleren van sport en bewegen voor alle bewoners van het stadsdeel, met speciale aandacht voor de doelgroepen jeugd, allochtonen, ouderen en bewoners met een handicap. Sport wordt daarbij ook beschouwd als middel om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan, zoals vereenzaming en zwaarlijvigheid/ ongezonde leefstijl, en het stimuleren van positieve ontwikkelingen, zoals het bevorderen van integratie en sociale cohesie, het stimuleren van de binnenstedelijke economie en het bieden van aantrekkelijk perspectief van jongeren in achterstandssituaties. Daarnaast biedt sport goede mogelijkheden tot aanvulling en versterking van jeugdbeleid, onderwijsachterstandenbeleid en algemeen welzijnsbeleid. Het stadsdeel heeft hierbij de taak om regie te voeren, partijen bij elkaar te brengen en facilitaire ondersteuning te bieden, door middel van het inzetten van personeel en het beschikbaar stellen van accommodaties. Ook heeft het stadsdeel de taak om informatie te verschaffen en sport te promoten.

Gebleken is dat het hiervoor nodig is een goed netwerk te ontwikkelen en ontsluiten. Dit is nog onvoldoende van de grond gekomen. De inventarisatie van voorzieningen en activiteiten die in dit onderzoek is verricht, biedt hiervoor een goede aanzet. Veel sportaanbieders en ondersteuners van instellingen blijken geen weet te hebben van elkaars bestaan, doel en organisatorische middelen.

Zo ligt het voor de hand om als stadsdeel de sportscholen en fitnesscentra en andere particuliere sportvoorzieningen uit te nodigen voor een kennismaking en te bezien of hier kansen liggen voor sportbeleid.

Ook de recreatieve sportgroepen die voorheen gebruik maakten van de Stokerij, maar ook de groepen en clubjes die gymlokalen huren, zouden bijeen kunnen komen in een overleg met het stadsdeel om samenwerkingsmogelijkheden te verkennen.

Sportstimulering

De sportmogelijkheden voor jeugd in het stadsdeel zijn beperkt. Er zijn, een paar uitzonderingen daargelaten, geen echte sportaccommodaties in het centrum. Ook plekken in de openbare ruimte waar gesport en bewogen kan worden, zijn dun gezaaid. De jeugd kan vrijwel uitsluitend terecht in sporthal Oostenburg, gymlokalen en jeugd- en buurtcentra.

Sportstimulering voor de jeugd, maar ook voor ouderen en gehandicapten, dient te worden opgevoerd, juist doordat het georganiseerde aanbod van verenigingen hier nagenoeg ontbreekt. Hierbij ligt samenwerking met scholen, jeugdwerk en buurthuizen voor de hand. Het stadsdeel speelt hierin een coördinerende rol. Er dient het gehele jaar, in alle delen van de binnenstad een aanbod op maat te worden ontwikkeld. Sportverenigingen van buiten het stadsdeel kunnen hierbij worden ingeschakeld. Overwogen kan worden hiervoor dependances of satellietclubs op te richten, als kweekvijvers voor de moedervereniging die elders gevestigd is. Zo kan het aanbod worden verbreed. Het aanbod van sportstimulering is tot dusverre te veel gericht geweest op het oostelijk deel van de binnenstad. Daarnaast zijn veel activiteiten gericht op volwassenen van 25 – 44 jaar die toch al redelijk bediend worden in het centrum, bijvoorbeeld door de aanwezige sportscholen en fitnesscentra. Dit is trouwens ook een groep die mobiel is en gemakkelijker terecht kan buiten het centrumgebied.

Uit het onderzoek is gebleken dat het aanbod van het sportbuurtwerk als te eenzijdig wordt ervaren, en dat de inzet niet optimaal is voor de jeugd. Jeugd Op Straat en Streetexperience zijn weliswaar stappen in de goede richting, maar deze activiteiten zijn alleen niet voldoende. De beperkte mogelijkheden die de accommodaties leveren spelen hierbij uiteraard ook een rol.

Accommodaties

Van een centrumgebied van een hoofdstad mag niet worden verwacht dat de kengetallen voor planning uit de accommodatiegids van NOC*NSF onverkort in de praktijk worden toegepast. Dat verwacht ook eigenlijk niemand. In de binnenstad, waar de ruimte schaars en duur is, zal creatief met de beperkte mogelijkheden moeten worden omgesprongen. Er zullen keuzes moeten worden gemaakt. Bovendien moet van de schaarse kansen die gebouwen en openbare plekken bieden, optimaal gebruik worden gemaakt.

In de gesprekken zijn de volgende tips over accommodatie gegeven:

- optimaliseer de kwaliteit en het gebruik van openbare gymlokalen. Dit kan door betere (multifunctionele) inrichting, het letterlijk beter onderdak bieden aan georganiseerde sport/ sportgroepen door het realiseren van verblijfsruimtes en door het regelen van adequaat toezicht bij medegebruik.
- Stimuleer het medegebruik van gymlokalen van het bijzonder onderwijs, bijvoorbeeld door het maken van goede afspraken met de schoolbesturen die vastgelegd worden in een convenant tussen stadsdeel en schoolbesturen. Het stadsdeel is immers economisch eigenaar van de schoolgebouwen. Het kan aantrekkelijker worden gemaakt de gymlokalen te verhuren, indien het stadsdeel het verschil tussen tarief voor sportgebruik en de kostprijs vergoedt aan het bijzonder onderwijs. Bovendien kunnen afspraken gemaakt worden over beheer en toezicht.
- Benut alternatieve gebouwen voor sportgebruik. Het stadsdeel dient alert te zijn op gebouwen die herontwikkeld of herbestemd worden. Ook het sportbelang kan hierbij meewegen.
- Stem goed af op de vraag van bewoners en op de omgeving van het stadsdeel: de rest van Amsterdam. De vraag van de lokale bevolking dient leidend te zijn bij bepaling van het aanbod. Daarnaast moet worden afgewogen wat de directe omgeving van het centrumgebied aanbiedt, om onderlinge concurrentie te vermijden. De meeste vraag gaat uit naar een laagdrempelige sporthal voor de breedtesport, vooral als trainingslocatie en voor gebruik door sportgroepen uit het centrum (zaalvoetbal, volleybal, e.d.). Daarnaast is er manifeste behoefte aan een instructiebad.
- Creëer nog meer een eigen profiel door het realiseren van een unieke accommodatie. Het centrumgebied wordt als perfect decor gezien voor unieke accommodaties zoals een denksportcentrum (bridge, dammen, schaken, go), schermen, vechtsport (judo/ boksen) en een groot bowlingcentrum.¹⁰
- Optimaliseer het buurt- en ongebonden recreatieve gebruik van Parkschouwburg door dit unieke terrein echt multifunctioneel te maken. Ontsluit dit terrein voor de jeugd en voor meer basisscholen dan nu het geval is. Swift maakt minder dan een half jaar per jaar gebruik van het veld, en dat overigens niet eens iedere dag. Overdag wordt het veld nagenoeg niet benut. Ideeën rond optimalisering van gebruiksmogelijkheden moeten worden geïnventariseerd met belanghebbenden. Schoolsport moet hierin worden meegenomen.
- Benut de unieke potenties van het historische centrum, zoals een joggingroute/ skeelerroute langs de singelgracht en watersport op de grachten. Het is evenwel ook van belang om meer bescheiden plekken, zoals speelplaatsen bij scholen of speeltuinterreinen beter voor sport- en beweegactiviteiten bruikbaar te maken. Inrichting, en openstelling en beheer, moeten daarop afgestemd worden. Dat biedt ook kansen voor naschoolse opvang. Net als bij herbestemming van gebouwen, is ook alertheid gewenst bij herstructurering van binnenstedelijk gebied. De Funen (Storkterrein) is

Noot 10 Er zijn slechts twee bowlingcentra in Amsterdam, namelijk Pim's Bowling aan het Buikslotermeerplein in Noord en Knijn bij de RAI.

hiervan een goed voorbeeld, waar in een parkstrook een skatezone is ingepland. Openbare en semi-openbare ruimte kan vrij eenvoudig veel opleveren voor bewoners, bijvoorbeeld door de aanleg van een jeu de boulebbaan in een parkachtige strook of het plaatsen van betonnen tafeltennistafels op speelpleinen. Jong en oud maken hier veelvuldig gebruik van.

Zelforganisaties en verenigingen

Sportverenigingen zijn dun gezaaid in het stadsdeel. Wel zijn er redelijk wat zelfgeorganiseerde kleine sportclubjes die in gymlokalen sporten. Juist deze clubjes, en dit soort initiatieven, dient het stadsdeel te koesteren en ondersteunen. Door het afstoten van De Stokerij is de beeldvorming bij de voortrekkers van deze clubjes over het stadsdeel negatief. Sportstimulering zou het tot haar taak kunnen gaan rekenen, deze groepen te stimuleren en ondersteunen. De verspreiding van deze groepen over gymlokalen heeft voordelen (zoals spreiding van aanbod over meerdere woonwijken), maar ook nadelen (geen onderlinge contacten meer; minder samenwerking en synergie). Sommige geïnterviewden wijzen op een positief effect van een sporthal voor de breedtesport waarin ook dit soort initiatieven kunnen worden ondergebracht. Dat zou ook de bekendheid en zichtbaarheid van het aanbod kunnen vergroten. Of dit nu gebeurt of niet, het is in ieder geval raadzaam om de voortrekkers met enige regelmaat bijeen te roepen, waardoor het stadsdeel beter kan inspelen op wensen en behoeften van deze laagdrempelige sportaanbieders.

Zelforganisaties kunnen als particuliere sportaanbieder ook een rol spelen bij het benutten van sport als middel om maatschappelijke problemen aan te pakken. Verschillende recreatieve sportgroepen die voorheen gebruik maakten van De Stokerij bereikten specifieke doelgroepen, zoals buurtkinderen, allochtonen (een Turks sportclubje) en gehandicapten (Prisma). Stichting Invorm maakt inmiddels gebruik van het gymlokaal van de Burghtschool. Invorm doceert een pedagogisch onderbouwd sportkennismakingsaanbod aan kinderen van 4 – 12 jaar in buitenschoolse setting. Zij werkt samen met negen basisscholen en begeleidt zo'n 70 kinderen per jaar.

Topsportontwikkeling

Stadsdelen hebben bescheiden mogelijkheden en instrumenten voorhanden om gericht aan topsportontwikkeling bij te dragen. De centrale stad formuleert gemeentelijk topsportbeleid, en de Stichting Topsport Amsterdam voert dat beleid uit. Stadsdelen kunnen echter wel faciliteiten bieden en flankerende maatregelen treffen. Voorbeelden hiervan zijn:

- het bieden van accommodatiefaciliteiten op niveau, zoals een krachtsportcentrum;
- medewerking verlenen aan het bieden van huisvesting aan topsporters;
- budget reserveren voor ondersteuning van topsporters;
- huldigen van kampioenen;
- bemiddelen bij het betrekken van het bedrijfsleven bij (top)sport, bijvoorbeeld met het oog op cofinanciering van evenementen of sponsoring;
- topsport en breedtesport met elkaar in balans brengen door zorg te dragen voor doorstroommogelijkheden van talentvolle sporters, het stimuleren van talenten en het inschakelen van topsporters bij sportstimulering;
- het bieden van speciale voorzieningen voor topsportclubs en –initiatieven, zoals ten aanzien van parkeerfaciliteiten (onthefving, blauwe zones) en openstelling en gebruik van accommodatie.

Evenementen

Al eerder is gewezen op de unieke uitstraling en potentie van de Amsterdamse binnenstad voor sportevenementen. De waarde hiervan is duidelijk: het is

goed voor het imago van de stad ('sport scoort'), voor het lokale bedrijfsleven, en voor de sport zelf (PR, sportstimulering). De geïnterviewde sleutelfiguren zagen kansen voor zowel topsport- als breedtesportevenementen, zoals voor de marathon (moet weer een jaarlijkse traditie worden), start van de Tour de France (megaspektakel), tweekamp schaken, en nationale of zelfs internationale kampioenschappen in schermen, touwtrekken of denksporten. Gebouwen als de Beurs van Berlage kunnen hiertoe toegerust worden. Daarnaast zijn de grachten, het IJ en de Amstel aantrekkelijke plekken voor breedtesportevenementen, zoals wedstrijden zeilen, kano, roeien of schaatsen (korte baankampioenschap op de Keizersgracht!).

Opgemerkt wordt dat het stadsdeel hiervoor een adequaat acquisitiebeleid moet voeren. Daarnaast moet het stadsdeel de bewoners er goed bij betrekken, en die er ook iets voor teruggeven, zoals gratis kaartjes of een uitnodiging voor een exclusief evenement voor binnenstadsbewoners die ook overlast ervaren. Tevens is het van belang dat het stadsdeel duidelijke en gestandaardiseerde regels toepast voor evenementen en een goede coördinatie (één loket voor evenementen) voert met een heldere meerjarenplanning. Sponsors van sportevenementen moet duidelijk zijn hoe zij hun naam naar buiten kunnen brengen, zonder dat dit leidt tot een wirwar aan vlaggen, doeken en borden in bonte kleuren.

Knelpunten

Puntsgewijs zijn de volgende knelpunten aan de orde:

- de beschikbaarheid van sportvoorzieningen is zeer beperkt. Ook met de komst van het nieuwe sportcomplex aan de Marnixstraat blijft het accommodatieaanbod schaars;
- vooral voor de jeugd zijn er onvoldoende aantrekkelijke sportactiviteiten; zelfs voor instructiezwemmen moet men de halve stad door;
- er is nauwelijks uitnodigende openbare ruimte om te sporten of bewegen. In het centrumgebied is één klein sportterrein dat ook nog eens matig wordt benut;
- het bijzonder onderwijs stelt zich halsstarrig op bij het openstellen van gymlokalen voor sportgebruik;
- hoge parkeertarieven en schaarse parkeerplekken maken de bereikbaarheid van sportvoorzieningen, -activiteiten en -evenementen zeer lastig en kostbaar. Hierdoor haken vrijwilligers, sporters en bezoekers af;
- sportstimulering heeft slechts beperkte middelen om een groot hiaat te vullen.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Sportdeelname

De sportdeelname van bewoners van Amsterdam-Centrum is goed te noemen. Recent onderzoek van NetPanel bevestigt de eerder getrokken conclusie dat zo'n driekwart van de binnenstadsbevolking met enige regelmaat aan sport doet. Dat is bijna 10% hoger dan het stedelijk gemiddelde, en kan toegeschreven worden aan het gemiddeld hogere welstandsniveau van centrumbewoners ten opzichte van de andere stadsdelen.

Aanwezige sportaccommodaties

Het bestaande aanbod van sportvoorzieningen in het centrum van de stad is schaars en eenzijdig. Momenteel is er slechts één sporthal (Oostenburg) en één klein kunstgrassportveld (Parkschouwburg). In 2006 zal het nieuwbouw Marnixbad met sportzaal en fitnessruimte gereed zijn. Verspreid over het centrumgebied zijn er een tiental gymlokalen van wisselende kwaliteit en bijna dertig sportscholen en fitnesscentra waar vooral de kapitaalkrachtiger bewoners terecht kunnen voor aerobics, fitness, bodybuilding en vechtsport. Verder maken buurtbewoners gebruik van kleine speelzalen in buurthuizen en jongerencentra om te sporten en bewegen. Het stadsdeel herbergt ook nog een schietbaan, een danscentrum, een tafeltenniszaal en vele centra en café's voor snooker, pool, biljart en darts. Tot slot sporten kinderen en jongeren op speelterreinen bij speeltuinen, op pleintjes en basketbal- en trapveldjes. Maar ook hierbij is het woekeren met de ruimte; die is beperkt. Al met al geldt dat de druk op de bestaande voorzieningen logischerwijs groot is. De behoefte om aan sport te doen is, getuige de hoge sportdeelname, groot, terwijl het aanbod beperkt is. De meerderheid van de sporters zoekt zijn heil noodgedwongen buiten het stadsdeel. Voor mobiele volwassenen is dat nog niet zo'n probleem; voor de jeugd, ouderen en minder validen wel.

Kansen en belemmeringen in de binnenstad

In een dichtbebouwd stadscentrum met historisch cultureel erfgoed ben je gauw geneigd de beperkingen voor sport onder ogen te zien. Er is weinig openbare ruimte die geschikt is voor sport. De grond is bovendien duur, en de plannen bij herstructurering zijn, gezien de unieke omgeving, talrijk. Er zijn in het centrum nauwelijks volwaardige sportaccommodaties die geschikt zijn voor wedstrijdsport. De bereikbaarheid met de auto is op veel plekken slecht, en de parkeerproblemen zijn groot. Betaald parkeren vormt een hoge drempel voor wedstrijdssporters van buiten de stad om van sportvoorzieningen in het centrum gebruik te maken, en stoot vrijwilligers op den duur af. Er zijn echter ook kansen. Het water in het centrum biedt mogelijkheden voor watersport en schaatsen. Sportstimulering van het stadsdeel kan vooral voor de jeugd en ouderen activiteiten organiseren in gymzaaltjes, welzijnsaccommodaties, bij speeltuinen en op trapveldjes. Beseft moet worden dat het stadsdeel slechts beperkt kan inspelen op de behoefte aan georganiseerde (wedstrijd)sport. Hierbij kan een keuze gemaakt worden voor ruimte-extensieve takken van sport, zoals vechtsport, denksporten, tafeltennis, bowling en turnen. Daarnaast kan het ruim baan geven aan initiatieven van particulieren die inspelen op de nog steeds groeiende leisuremarkt voor sport en beweging.

Behoeftte aan accommodatie

Uit het onderzoek zijn de volgende behoeften naar voren gekomen:

- een sporthal die met voorrang ter beschikking wordt gesteld aan groepen binnenstadsbewoners, als 'broedplaats' voor georganiseerde sportbeoefening, voor multi-sportgebruik (volleybal, zaalvoetbal, basketbal) en vooral als trainingsaccommodatie. Hier zouden ook dependances van bestaande sportclubs die elders in de stad zijn gevestigd, zich kunnen nestelen.
- één of meerdere, min of meer unieke sportaccommodaties die passend zijn bij het decor van een binnenstad, zoals een vechtsport/ schermaccommodatie, een denksportcentrum (dammen, schaken, bridge, go) of een bowling- en kegelcentrum (PPP);
- een krachtsportcentrum al of niet in combinatie met een fitnesscentrum, waarbij het voor de hand ligt te bezien of hiertoe mogelijkheden zijn in het nieuwe Marnixsportcentrum;
- het zowel kwantitatief als kwalitatief optimaliseren van gymlokalen in het stadsdeelgebied. Dit betekent enerzijds het volledig openstellen voor avond- en weekendgebruik van de gymlokalen van openbaar en bijzonder onderwijs, effectief verhuren, en adequaat toezicht en beheer voeren. Anderzijds moeten wensen en behoeften van de sportgebruikers worden geïnventariseerd en zullen kwalitatieve aanpassingen aan inventaris en op termijn ook aan het gebouw worden doorgevoerd. De meeste gymlokalen zijn nauwelijks geschikt voor volwaardig medegebruik door sportclubjes.
- het multifunctioneel maken en optimaal voor sport en schoolsport benutten van het sportterrein Parkschouwburg, met name voor de buurtbewoners en jeugd;
- het optimaliseren van sportgebruik van openbare speelplekken door inzet van Sportstimulering en inrichting die daartoe uitnodigt. Ook voor volwassenen kunnen op dit gebied maatregelen worden genomen, zoals het realiseren van jeu de boulesbanen, een veilige skeeler- en trimroute langs de Singelgracht en het in de wintermaanden bestemmen van een deel van een gracht voor schaatssport, bijvoorbeeld door middel van kunstmatige bevroering.

Profilering, topsport en evenementen

- De binnenstad is een aansprekende locatie voor topsportevenementen met een historische achtergrond, zoals de Amsterdam Marathon, die onlangs weer gehouden is. Watersportevenementen (kanoën, zeilen, roeien) en schaatswedstrijden voor top- en breedtesporters passen uitstekend bij de waterrijke Amsterdamse binnenstad. Andere mogelijkheden voor binnenstedelijke evenementen op sportgebied zijn: toernooien en (top)wedstrijden in denksporten, dansen, schermen en vechtsport, tafeltennis, touwtrekken en straatvoetbal.
- Voor de accommodatie van indoor-sportevenementen kan gebruik worden gemaakt van bestaande gebouwen, zoals de Beurs van Berlage.
- Amsterdam-Centrum kan zich toeleggen op tentoonstellingen zoals sporthistorische overzichten en zou het sportimago van de stad kunnen bevorderen door het stimuleren van de vestiging van (inter)nationale sportbedrijven en sportbonden;
- De mogelijkheden van een stadsdeel voor topsportontwikkeling zijn beperkt. In het stadsdeel woonachtige topsporters kunnen worden ondersteund bij het gebruik van faciliteiten (krachtsportcentrum bijvoorbeeld). Verder kan het stadsdeel jaarlijks zijn sportkampioenen huldigen, een budget beschikbaar stellen voor ondersteuning en faciliteiten beschikbaar stellen (verblijf, parkeren). Van topsporters die woonachtig zijn in het centrum kan gevraagd worden medewerking te verlenen aan sportstimuleringsactiviteiten.

5.2 Aanbevelingen

Ambitie en doel

Het stadsdeel onderkent de maatschappelijke betekenis van sport voor het binnenstedelijk gebied, haar bewoners en de bedrijven die er gevestigd zijn. Sport draagt bij aan een leefbare samenleving, versterkt de sociale cohesie tussen bevolkingsgroepen, heeft een gezondheidsbevorderende waarde en is goed voor de (lokale) economie en werkgelegenheid. Sport is naast doel op zichzelf – het is leuk om te doen – dus ook middel om maatschappelijke problemen aan te pakken. Zo kan sport ook een rol spelen bij het aanpakken van problemen van en met risicjongeren, bijvoorbeeld in het kader van 'jeugd en veiligheid'. Sportstimulering zal dan ook gericht op die doelen en doelgroepen moeten inspelen, die niet direct door het aanbod van de georganiseerde sport worden bereikt. Het gaat dan met name om kinderen en jongeren, ouderen en gehandicapten. Doel is om vooral deze groepen kennis te laten maken met sport en toe te leiden naar de reguliere sportaanbieders.

Profiel voor sport

Het stadsdeel maakt uiteraard deel uit van een groter stedelijk gebied waarin een uitgebreid en divers aanbod van accommodaties en sportactiviteiten aanwezig is. Stadsdeel-Centrum, met dure grond en schaarse mogelijkheden voor nieuwbouw en herbestemming, behoeft niet de ambitie te hebben een gevarieerd aanbod van georganiseerde sportactiviteiten en bijbehorende voorzieningen binnen zijn stadsdeelgrenzen onder te brengen.

Beseft moet worden dat de binnenstad voor grotere sportverenigingen die met regelmaat wedstrijden houden geen aantrekkelijk gebied is. De inventarisatie laat zien dat de binnenstad wel aantrekkelijk is voor de vestiging van sportscholen en fitnesscentra en voor het kleinschalig sportgebruik van gymlokalen en buurthuizen door het sportbuurtwerk en buurtsportgroepen. Naast de plekken in de openbare ruimte die voor sport gebruikt kunnen worden (speeltuinterreinen, basketbalveldjes en trapvelden) zijn dat de voorzieningen die van belang zijn voor het stimuleren van breedtesport. Deze faciliteiten in de directe woonomgeving zijn onmisbaar om vooral minder mobiele groepen, zoals kinderen en jongeren, en ouderen en gehandicapten met sport kennis te laten maken. Een optimaliseringsbeleid voor deze bestaande voorzieningen, zowel ten aanzien van gebruik, als gericht op kwaliteitsverbetering, is aan te bevelen. Daarnaast kan het stadsdeel zich profileren op het gebied van evenementen en toernooien voor die takken van sport die geen groot beslag leggen op de ruimte en die passend zijn bij het decor van het historische centrum. Hiervoor zijn in dit rapport enkele suggesties gedaan: denksporten, oud-Hollandse sporten als touwtrekken, maar ook vechtsporten en schermen. Uiteraard zijn de grachten, de Amstel en het IJ mooie locaties voor watersport- en schaatsevenementen, zowel voor topsport (korte baanwedstrijden!) als breedtesport en recreatie.

Accommodatiebeleid

In het rapport zijn verschillende tips genoemd voor het realiseren van nieuwe voorzieningen. Allereerst is het aan te bevelen de bestaande kleinschalige voorzieningen optimaal te benutten. Openbare gymlokalen zijn redelijk goed, maar zeker niet volledig bezet. De gymlokalen van het bijzonder onderwijs worden niet of nauwelijks verhuurd aan particulieren. Het stadsdeel zal in overleg moeten treden met de besturen van scholen voor het bijzonder onderwijs om hen te bewegen deze met gemeenschapsgeld gefinancierde gebouwen optimaal te gebruiken. Afspraken over vergoedingen en tarieven, verhuurbeleid, beheer en toezicht kunnen in een convenant worden vastgelegd.

Sportterrein Parkschouwburg kan beter benut worden dan momenteel het

geval is. De gravelstrook die als parkeerplek functioneert op een sportbestemming zou vervangen kunnen worden door kunstgras waardoor een groter sportoppervlak ontstaat. Naast de korfbal- en tennisclub, kan het veld frequenter gebruikt worden voor buurtsport en schoolsport.

Uit de behoeftepeiling is gebleken dat basissportvoorzieningen, zoals een instructiezwembad/ beperkt recreatiebad en een sporthal (inloophal/ trainingshal) node worden gemist. Ook wanneer het Marnix-sportcentrum geopend is, zal die behoefte manifest blijven. Het stadsdeel zou deze wens voor uitbreiding van sportaccommodaties sterk in overweging moeten nemen. Dit betreft voorzieningen die niet risicodragend door de markt geëxploiteerd worden. Sportgroepen en -clubs uit het centrum dienen voorrang te krijgen bij de huur van de sporthal.

Bij sportspecifiek accommodatiebeleid dient het stadsdeel markt- en dus vraaggericht te opereren. In een stad kan en hoeft niet iedere specifieke sportaccommodatie om de hoek van de straat te staan. Ook hierin kan het stadsdeel keuzes maken. Er valt veel voor te zeggen een denksportcentrum in de binnenstad te realiseren, waar verenigingen in dammen, schaken, go en bridge gebruik van maken. Eenzelfde redenering gaat op voor schermen. Specifieke daarop gerichte haalbaarheidsonderzoeken zouden moeten uitwijzen of dat financieel, organisatorisch en ruimtelijk mogelijk is.

Tot slot kan nog gedacht worden aan een skatevoorziening voor jongeren, want ook hierbij is het vooralsnog behelpen. Een stedelijke wat grootschaliger voorziening zoals het skatepark op Westblaak in Rotterdam, zou ook in het centrum van Amsterdam niet misstaan.

Sportstimulering

Zoals hiervoor al aangegeven, dient het sportbuurtwerk zich vooral in te zetten voor de groepen die echt op de buurt zijn aangewezen: kinderen, jongeren (waaronder ook risicjongeren), ouderen en gehandicapten. Waar dat kan, dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van accommodaties in de woonbuurten (gymlokalen, pleinen en speeltuinen, buurt- en jongerencentra). Maar daarnaast is het wenselijk ook van sportaccommodaties gebruik te blijven maken. In het oostelijk deel van de stad is dat sporthal Oostenburg, in het westelijk deel is er geen goede sportvoorziening. Een nieuwe sporthal (zie hiervoor) zou dan ook in dat deel van de stad gerealiseerd moeten worden. Jeugd Op Straat is een project in de juiste richting van het sportstimuleringsbeleid: naar buiten gericht, en in samenwerking met het jeugdwerk. Deze samenwerking dient verder geïntensiveerd te worden. Zo zou het aanbod het gehele jaar door moeten lopen en goed verspreid moeten zijn over het stadsdeelgebied.

Sport is één van de aangewezen middelen om integratie en het algehele buurtkarakter vorm te geven, en is daarmee een belangrijk instrument voor stedelijke vernieuwing. Juist in herstructureringsgebieden kan sport een goede rol spelen om cohesie en kwaliteit van de buurt te vergroten. Het stadsdeel zal attent moeten zijn om die kansen te benutten.

Ook kan Sportstimulering ingezet worden om het sportaanbod bij scholen, in het kader van naschoolse opvang en de Brede School te ontwikkelen. Hierbij kunnen sportaanbieders uit de omgeving of van buiten het stadsdeel ingeschakeld worden.

Daarnaast dient een passend aanbod voor risicjongeren ontwikkeld te worden, in samenwerking met jeugdwerk, politie en justitie. Gedacht kan worden aan een cursus jeugdsportleider die speciaal is opgezet voor deze groep jongeren.

Deze intensivering is mede ingegeven door het karige aanbod aan jongeren door bestaande sportinitiatieven en verenigingen in het centrum. Het stadsdeel kan de sportstimuleringsmedewerkers tevens inzetten om initiatieven van sportgroepen en instructeurs in het centrum te ondersteunen. Om de

banden met deze vooral recreatieve sportgroepen aan te halen en hun wensen te inventariseren, is het raadzaam om regelmatig contact te hebben. Het oprichten en ondersteunen van een sportplatform voor sportinitiatieven en sportgroepen uit het centrum is wenselijk.

In de stadsdeelgids kunnen naast de accommodaties ook alle sportaanbieders (van commercieel tot kleinschalig en buurtgericht) opgenomen worden, zodat bewoners weten wat waar te doen is.

Tot slot kunnen sportstimuleringsmedewerkers in samenwerking met verenigingsondersteuners van DMO (afdeling sport en recreatie) verenigingen buiten het centrum ertoe bewegen om dependances in de binnenstad te ontwikkelen. Voorwaarde moet dan wel zijn dat er al een kiem van een actieve sportgroep aanwezig is, bijvoorbeeld in een gymlokaal of op een plek in de openbare ruimte.

Bijlagen

Bijlage 1 Lijst met geïnterviewde sleutelpersonen en begeleidingscommissie

Interviews zijn gehouden met:

- Anne-Lize van der Stoel, portefeuillehouder o.a. Sport stadsdeel Amsterdam-Centrum;
- René Versloot, manager Sportbedrijf stadsdeel Amsterdam-Centrum;
- Steven Veenendaal, coördinator Sportstimulering stadsdeel Amsterdam-Centrum;
- Martin Verheij, medewerker accommodatiebeleid en beheer afdeling Schoolbestuur;
- Wies Daamen, beleidsmedewerker Lokaal sociale infrastructuur stadsdeel Amsterdam-Centrum;
- Coos van Meurs, hoofd Sport en Recreatie, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, gemeente Amsterdam;
- Ferry Houterman, voorzitter MKB Amsterdam;
- Tom Krijns, directeur Stichting Topsport Amsterdam;
- Pim Storm, bestuurslid Amsterdamse Sportraad;
- Gabriëlle Pellikaan en Marian Walraven, stichting Invorm;
- Tineke Marijnissen en Eric Bunning, manager jeugd en jongeren, respectievelijk ambulante jongerenwerker, Stichting Welzijn Binnenstad.

Begeleidingscommissie:

- Paul de Lange, Amsterdamse Sportraad;
- René Versloot, manager Sportbedrijf stadsdeel Amsterdam-Centrum.